

**УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО
ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВНОГ ПРОГРАМА ИСТОРИЈЕ У
ШЕСТОМ РАЗРЕДУ**

Бања Лука, септембар 2021. година

САДРЖАЈ:

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВНОГ ПРОГРАМА ИСТОРИЈЕ У ШЕСТОМ РАЗРЕДУ	3
УВОД.....	3
НАСТАВНИ ПЛАН И ПРОГРАМ.....	3
ОЦЈЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА.....	5
ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА.....	6

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВНОГ ПРОГРАМА ИСТОРИЈЕ У ШЕСТОМ РАЗРЕДУ

У изради упутства учествовали су чланови Стручног тима за основно васпитање и образовање и средње образовање и васпитање за наставне предмете историја и латински језик:

Горан Латинковић, Филозофски факултет Бања Лука
Боривоје Милошевић, Филозофски факултет Бања Лука
Славица Купрешанин, Бања Лука
Соња Миловић, ЈУ ОШ „Петар Петровић Његош“ Источна Илиџа
Татјана Јурић, ЈУ Гимназија Бања Лука
Невена Ђукић, ЈУ ОШ „Доситеј Обрадовић“ Бања Лука
Слађана Поповић, ЈУ ОШ „Георги Стојков Раковски“ Бања Лука
Милица Марјановић, Републички педагошки завод-координатор Стручног тима

УВОД

Ученици се у основној школи већ у разредној настави сусрећу са одређеним догађајима и личностима из прошлости који им се представљају на њима прилагођен и прихватљив начин. Стога је веома важно да се на тим основама, уважавајући и њихово животно искуство, пажљиво граде нова знања, вјештине, ставови и вриједности које ће утицати на формирање компетентне и друштвено одговорне личности.

Историју као наставни предмет ученици почињу да изучавају у шестом разреду основне школе. Кроз наставу историје у основној школи ученици су у прилици да се упознају са главним историјским епохама, са основним законитостима у развоју људског друштва, са значајним историјским догађајима и личностима, али и да прате развој науке и културе, као и читав духовни живот народа у процесу развоја људског друштва.

Циљ наставе историје у шестом разреду је да ученици усвоје основна знања о историји као науци, да овладају основним историјским појмовима (вријеме, простор, рачунање времена, периодизација, историјски извори), да се оспособе за коришћење историјских карата и илустрација и за самостално учење и истраживање историјских процеса и догађаја (узрочно-последичне везе и односи), да се упознају са културно-историјским развојем људског друштва из периода праисторије и старог вијека, да развију способност за самосталан рад, рад у пару и тимски рад, као и за критичко мишљење, да повезују градиво из различитих наставних предмета, те да његују и поштују различите културе и религије.

НАСТАВНИ ПЛАН И ПРОГРАМ

Настава историје се у шестом разреду од школске 2021/22. године реализује са два часа седмично, односно 72 часа годишње, што је повећање у односу на претходни период.

У оквиру наставног програма за шести разред предвиђена је реализација седам наставних тема са планираним оквирним бројем часова.

Наставна тема	Оквирни број часова
Увод у историју	8
Праисторија	12
Стари Исток	13
Стара Грчка	16
Хеленизам	4
Стари Рим	16
Простор Балканског полуострва у античко доба	3

Чињеница да је програмом дат само оквирни број часова за реализацију исхода учења у оквиру поједних тема даје наставницима могућност да потребни број часова прилагоде специфичним условима и околностима у којима реализују наставу историје у школи.

Најећи дио програма предстаља табеларни приказ очекиваних **исхода учења, садржаја програма** помоћу којих ће се исходи реализовати, **појмова** које ученици треба да усвоје током наставе историје у шестом разреду, као и **корелације са другим наставним предметима** која се састоји од списка наставних предмета са којима се може вршити корелација, али и конкретизација садржаја у оквиру предмета.

Како би успјешно остварио наставни програм наставник је у обавези да изврши квалитетно глобално и оперативно планирање и дневно припремање за наставни час. Зато је неопходно да у процесу глобалног планирања прати Календар за текућу школску годину и изврши расподјелу наставних тема са припадајућим бројем часова по мјесецима. Повећан број часова, у односу на претходни период, омогућава планирање и реализацију активности усмјерених на примјену усвојених знања путем различитих задатака за вјежбање сналажења у простору и времену. Посебно је важно да ученици поред основних знања усвоје и практичне вјештине сналажења у времену и способност да се успјешно крећу кроз њега, као и да догађаје и личности смештају у одређене временске периоде. Концепт наставе и учења засноване на исходима подразумева да ученици, посредством садржаја предмета, стекну знање које ће искористе у развоју вјештина историјског мишљења, изградње ставова и вриједности. У самој припреми за наставу потребно је предвидјети и примијенити различите методе и облике рада и коришћење одговарајућих наставних средстава. Код ових активности треба водити посебно рачуна о узрасту ученика, њиховим менталним способностима, као и њиховим предзнањима и интересовањима. Наставник у својој дневној припреми за час има могућност да, узимајући у обзир индивидуална интересовања и могућности ученика, изврши операционализацију исхода учења и прилагоди их специфичностима ученика у одјељењу. На тај начин ће повећати захтјеве према оним ученицима који показују веће занимање за теме из историје, а смањити их према онима који имају потешкоће у реализацији програмом дефинисаних исхода. На тај начин ће у учионици створити атмосферу у којој ће сваки ученик бити у прилици да освари резултат који је пред њега постављен.

Препорука је да наставник ако је то могуће, планира и припрема наставу у сарадњи са колегама због успостављања корелација међу предметима.

Улога наставника у учионици одавно није искључиво улога предавача, већ организатора наставног процеса који активно укључује ученика у наставници процес, континуирано прати и вреднује напредак ученика, размјењује информације са учеником о његовом напретку у учењу, као и сами ученици међусобно, те на тај начин ученик постаје активан учесник у управљању процесом учења.

Наставник треба да користи сваку прилику како би мотивисао и анимирао ученике на самостални истраживачки рад, вођење разговора, коришћење и анализу историјских извора, историјских карата, шема и графикона као и материјала које могу наћи на интернету. Уколико је могуће, планирати посјете музејима, архивима, археолошким локалитетима или значајним културно-историјским споменицима. Наставни програм за шести разред даје довољно простора за организацију оваквих активности, наравно у складу са могућностима које постоје у свакој школи и њеном окружењу.

Наставник би треба да, колико год је то могуће, учионички простор прилагодити потребама ученика (ленте времена, постери са историјским изворима, историјске карте, фотографије значајних историјских личности, хронологије догађаја, слике материјалних остатака из античког периода, збирке старина и слично). Специјализована учионица или учионица општег типа треба да буде опремљена савременим наставним средствима: компјутер, видео-бим, пројекционо платно, већи број компакт дискова, телевизор и ДВД, историјске карте, историјска литература, прикључак на интернет. Свака од историјских карата може бити замијењена адекватним ЦД или ДВД материјалом, који је у потпуности усклађен са садржајем и темом историјских карата и који својим квалитетом задовољава критеријуме успешне наставе.

ОЦЈЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА

Важан дио наставног процеса је и праћење напредовања и оцјењивање ученика. Закон о основном васпитању и образовању и Правилник о оцјењивању ученика у основној школи прецизирали су ову обавезу наставника као континуиран процес.

Потребно је нагласити да се оцјењивањем обезбјеђује стално праћење остваривања прописаних циљева наставе, исхода учења и постигнућа ученика, као и ангажовање ученика у току васпитно-образовног процеса. Оцјењивање пружа информације о постигнутим резултатима у процесу учења, о напредовању, о томе шта још треба учинити да би се остварили исходи учења. Континуирано праћење напредовања ученика и повратна информација од кључне су важности за успешну реализацију циљева учења и наставе. За ученика праћење и оцјењивање је веома важно јер му даје податак о напредовању у учењу (информација), предлаже сљедеће кораке у учењу (инструкција), подиже самопоуздање и заинтересованост за учење (мотивација) и процјењује степен овладаности исходима учења (евалуација).

Професионалност наставника се огледа у његовој способности да испланира и припреми наставу тако да обезбиједи својим ученицима оптималне услове да остваре исходе учења, да током заједничког рада на часу прати њихо напредовање и региструје важне податке о том напредовању, да их стручно интерпретира и представи ученику и да сво искуство искористи у планирању и припремању наредних часова.

Приликом оцјењивања ученика важно је поштовати сљедећа правила:

- свако оцјењивање је такође и провјеравање, а свако провјеравање није нужно и оцјењивање,
- оцјењујемо учениково знање, не незнање,
- циљеви оцјењивања код појединих активности морају бити јасни и ученици са њима морају бити упознати,
- упутства су јасна и недвосмислена,
- критеријуми оцјењивања су унапријед договорени и ученици их знају,
- приликом оцјењивања образложити оцјену и дати повратну информацију,
- оцјењивањем континуирано пратимо ученика и покушавамо (и) да га мотивишемо.

На часу можемо вредновати и оцјењивати све обике рада ученика (групни, индивидуални, рад на пројекту, писани, истраживање и сл.). Поред нивоа знања, препознавања, репродукције и разумијевања треба инсистирати и на анализи, синтези, упоређивању и могућностима примјене наученог.

Поред формативног праћења и вредновања и сумативног оцјењивања веома је важно да се код ученика развија о способност самопроцјене или самооцјењивања.

Самооцјењивање, као што сама ријеч каже, је метода која омогућава ученицима да развију вјештине којима би могли да сами оцјене своје знање и способности. Да би ученици могли да се упусте у процес самооцјењивања, потребно им је дати смијернице и јасне критеријуме које треба да користе, а који су засновани на исходима учења. Ученике је потребно охрабривати да развијају способност критичког мишљења и осјећај одговорности за процес и резултате учења.

Примјеног формативног праћења, сумативног оцјењивања и самооцјењивања стварају се услови да на крају школске године ученици, родитељи и наставници имају осјећај да су урадили оно што је у њиховој моћи да ученици формирају и развијају она знања, вјештине и способности које ће им омогућити успјешан наставак школовања у наредном разреду.

У школској 2021/22. години ученици ће користити уџбеник који је одобрило Министарство просвјете и културе Републике Српске и који се налази на Каталогу одобрених уџбеника за основну школу аутора Ђ. Нијемчевића и С. Миловић, који се користио и у преходном периоду. Наведени уџбеник може да задовољи потребе наставе историје ученика шестог разреда основне школе. Пошто је у програму дошло до проширивања садржаја у појединим наставним темама, наставници се за припрему часова могу користити и препорученом литературом која је дата у наставку.

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА

ДРЕВНИ ИСТОК

А. Kurt, Stari Istok, Beograd 2004.

М. Д. Куган, Оксфордска историја библијског света, Београд 2006.

Д. Стефановић, И беше попут птице у кавезу. Студија о историји и култури Старог истока, Београд 2012.

СТАРА ГРЧКА И ХЕЛЕНИЗАМ

Оксфордска историја Грчке и хеленистичког света (приредили Џ. Бордман, Џ. Грифин и О. Мари), Београд 1999.

Џ. Б. Бјури и Р. Мигс, Историја Грчке - до смрти Александра Великог I-II, Београд 2008.

Ф. Рапазоглу, Istorija helenizma, Beograd 1995.

АНТИЧКИ РИМ

М. Ростовцев, Историја старог света (Рим), Нови Сад 1990.

Оксфордска историја римског света (приредили Џ. Бордман, Џ. Грифин, О. Мари), Београд 1999.

Машкин, Историја Старог Рима, Београд 1982.

Ж. Петковић, Пад Римске републике, Београд 2018.

БАЛКАНСКО ПОЛУОСТРВО У СТАРОМ ВИЈЕКУ

Ф. Папазоглу, Из историје античког Балкана, Београд 2007.

Ф. Папазоглу, Средњобалканска племена у предримско доба, Београд 2007.